

فعالیت‌های مدیریت امور آزمایشگاه‌ها و کارگاه‌های دانشگاه مراغه

به گزارش روابط عمومی؛ بدون تردید آزمایشگاه‌ها و کارگاه‌های دانشگاه‌ها و مراکز آموزش عالی، جایگاه بسیار مهمی در فعالیت‌های آموزشی و پژوهشی بر عهده دارند. شاید به جرأت بتوان گفت که بیش از 80 درصد رشته‌های دانشگاهی به نوعی با آزمایشگاه و کارگاه سر و کار دارند.



از سوی دیگر با نگاهی اجمالی به سرمایه‌های تجهیزاتی و سایر اموال موجود در آزمایشگاه‌ها و کارگاه‌های دانشگاه‌ها و مراکز آموزش عالی می‌توان به ارزش مادی این سرمایه‌ها و هزینه‌ها پی برد. در کنار این موضوعات، حضور کارشناسان خیره و متخصص در هر آزمایشگاه به عنوان سرمایه‌های انسانی دارای دانش فنی تخصصی، لزوم مدیریت و برنامه‌ریزی‌های دقیق در این حوزه را بیش از پیش نمایان می‌سازد. موضوعی که به نظر می‌رسد در کشور ما مغفول مانده است و علیرغم ارزش و اهمیت آزمایشگاه‌ها و کارگاه‌های علمی در توسعه و ارتقاء فعالیت‌های پژوهشی کشور، جایگاه لازم برای آنها در نظر گرفته نشده است. خوشبختانه حوزه دفتر حمایت و پشتیبانی از امور پژوهش و فناوری وزارت عتف با حضور افراد برجسته‌های نظیر جناب آقای دکتر محمد صادق علیایی (رئیس ستاد شبکه آزمایشگاه‌های علمی کشور) و سایر اعضای هیئت مدیره (شاعر) طی سال‌های اخیر فعالیت‌های خوبی در راستای توسعه آزمایشگاه‌ها و مراکز و نیز گسترش فرهنگ شبکه‌ها و امکانات آزمایشگاه‌ها و مراکز علمی در کشور، آغاز نموده است که امیدواریم این فعالیت‌ها با جدیت پیگیری شده و تداوم داشته باشد. با این مقدمه کوتاه، در ابتدای بحث، به روند تأسیس و ایجاد آزمایشگاه مرکزی و مدیریت امور آزمایشگاه‌ها و کارگاه‌ها در دانشگاه اشاره‌ای خواهد شد و در ادامه، اهداف و برنامه‌های این حوزه کاری ارائه می‌شود. ایجاد آزمایشگاه مرکزی در دانشگاه‌ها و مراکز علمی و تحقیقاتی کشور جزء سیاست‌های کلان حوزه معاونت پژوهش و فناوری وزارت علوم، تحقیقات و فناوری می‌باشد و یکی از عمده‌های اهداف تشکیل آزمایشگاه مرکزی در مجموعه‌های علمی کشور، کمک به ارتقاء کیفیت فعالیت‌های تحقیقاتی، استفاده بهینه از منابع و امکان ارائه خدمات آزمایشگاهی به متقاضیان داخل و خارج از مجموعه با اخذ تعرفه‌ها و مصوب می‌باشد. در واقع این آزمایشگاه‌ها و مراکز خدمات محور بوده و از محل درآمدهای خود، بخشی از نیازهایشان را تأمین می‌نمایند.

عموماً در آزمایشگاه مرکزی، تجهیزات آزمایشگاهی دارای سطح فناوری بالا قرار داده می‌شود که خرید آنها از عهده گروه‌های آموزشی خارج می‌باشد. در دانشگاه مراغه نیز آزمایشگاه مرکزی پس از ابلاغ «آئین‌نامه آزمایشگاه مرکزی دانشگاه‌ها و مراکز پژوهشی، پارک‌های علم و فناوری و مراکز آموزش عالی» توسط دفتر حمایت و پشتیبانی از امور پژوهش و فناوری وزارت عتف در 27/2/1394 راه‌اندازی و به صورت رسمی کار خود را آغاز نمود. با توجه به اینکه راه‌اندازی و توسعه آزمایشگاه‌ها و مراکز علمی به تنهایی نمی‌تواند در فرآیند ارتقاء فعالیت‌های پژوهشی در دانشگاه‌ها و مراکز علمی، مؤثر باشد، لذا توجه جدی به آزمایشگاه‌ها و مراکز علمی و تحقیقاتی گروه‌های آموزشی به عنوان حلقه‌های رابط آزمایشگاه‌ها و مراکز علمی در دانشگاه، در دستور کار قرار گرفت. با این توضیح، عنوان مدیریت امور آزمایشگاه‌ها و کارگاه‌ها و مراکز علمی و تحقیقاتی واحد آزمایشگاه مرکزی شد. در حال حاضر این عنوان در حکم ابلاغ شده برای مسئول این بخش مورد استفاده قرار می‌گیرد و امید است با فرار گرفتن مدیریت امور آزمایشگاه‌ها و کارگاه‌ها در چارت سازمانی دانشگاه، از نظر چارت اداری نیز تشکیلات منسجمی برای رسیدگی به امور آزمایشگاه‌ها و کارگاه‌ها و مراکز علمی دانشگاه تعریف شود.

یکی از کارهای مهمی که طی چهار سال اخیر بر عهده مدیریت آزمایشگاه‌ها و مراکز علمی و تحقیقاتی شده، متمرکز نمودن خریدهای تمامی اقسام و تجهیزات آزمایشگاهی و نیز انجام تعمیرات تجهیزات آزمایشگاهی و به طور کلی رسیدگی به تمامی درخواست‌ها و راه‌اندازی شده از طرف گروه‌های آموزشی دانشگاه می‌باشد. مستندات موجود در این خصوص نشان‌دهنده صرفه‌جویی قابل توجه در خریدها و افزایش کیفیت محصولات خریداری شده در دانشگاه می‌باشد. برای این موضوع، روند اداری خاصی تعریف شده و مدیران گروه‌ها و کارشناسان آزمایشگاه‌ها و مراکز علمی، مستقیماً در خریدهای مربوطه با مدیریت آزمایشگاه‌ها و مراکز علمی ارتباط دارند. در مورد فرآیند تعمیرات تجهیزات آزمایشگاهی، در حال حاضر با یکی از تعمیرکاران شناخته شده در این حوزه در استان آذربایجان شرقی، همکاری صورت می‌گیرد. با این حال ایجاد ساختار و نظام تعمیر و نگهداری آزمایشگاه‌ها و کارگاه‌ها و مراکز علمی به صورت تخصصی در دانشگاه، یکی از برنامه‌های مهم می‌باشد و دغدغه‌های بسیار مهم مدیریت آزمایشگاه‌ها و مراکز علمی است. در خصوص خریدها، نیز با توجه به تجربه‌های کسب شده، به نظر می‌رسد خرید عمده بسیاری از اقسام مصرفی نظیر مواد شیمیایی، شبیه‌سازها، آلات و ... و قرار دادن آنها در قالب انبار مرکزی آزمایشگاه‌ها و مراکز علمی، می‌تواند اقدام بسیار مهمی به ویژه در شرایط بحران مالی باشد. لذا، پیشنهاد تأسیس انبار مرکزی آزمایشگاه‌ها و مراکز علمی از برنامه‌های مهم می‌باشد. هایی است که طی دو سال اخیر به طور جدی مورد پیگیری بوده است. امیدواریم این موضوع نیز با مساعدت و همکاری مسئولین محترم دانشگاه، عملیاتی شود.

توسعه فضای آزمایشگاه‌ها و مراکز علمی و پژوهشی آزمایشگاه مرکزی، به عنوان یکی از مهم‌ترین و جدی‌ترین چالش‌های حوزه آزمایشگاهی در دانشگاه، مدت‌هاست که به اطلاع مسئولین دانشگاه رسانده شده است. همپوشانی آزمایشگاه‌ها و مراکز علمی و پژوهشی بعضاً موجب بروز مشکلاتی در ارائه خدمات آموزشی و پژوهشی شده است که اعتراض به حق اعضای هیئت علمی و دانشجویان را در پی داشته است. در این خصوص اقداماتی جهت توسعه فضای آزمایشگاه مرکزی دانشگاه در دستور کار قرار دارد که امیدواریم تا پایان سال 1399 اجرایی گردد. با تکمیل پروژه ساختمان دانشکده علوم پایه، فضای آزمایشگاهی نسبتاً خوبی در اختیار گروه‌های شیمی و زیست‌شناسی و نیز برای آزمایشگاه فیزیک ایجاد خواهد شد و فضاهای آزمایشگاهی قبلی مورد استفاده توسط این گروه‌ها، در اختیار رشته‌های دانشکده کشاورزی قرار خواهد گرفت. با این حساب، توسعه قابل توجهی از نظر فضاهای آزمایشگاهی طی سال جاری اتفاق خواهد افتاد و بخشی از مشکلات از نظر فضای آزمایشگاهی رفع خواهد شد. البته در کنار توسعه فضای فیزیکی، بایستی به استانداردهای آزمایشگاه‌ها و مراکز علمی و رعایت مقررات بهداشتی، ایمنی و محیط زیست (HSE) در آزمایشگاه‌ها و کارگاه‌ها و مراکز علمی، توجه جدی نمود.

در حوزه آزمایشگاهی در کشور، در حال حاضر دو شبکه آزمایشگاهی تحت عناوین «شبکه آزمایشگاه‌ها و مراکز علمی ایران (شاعر)» تحت نظارت وزارت عتف و «شبکه آزمایشگاهی فناوری‌های علمی و فناوری ریاست جمهوری وجود دارد. آزمایشگاه مرکزی دانشگاه عضو قطعی و رسمی هر دو شبکه ذکر شده می‌باشد. البته ارتباط آزمایشگاه مرکزی با شبکه شاعر در سطح بسیار بالاتری قرار دارد. طی شش سال اخیر (از سال 1393 تاکنون) بالغ بر چهار میلیارد تومان اعتبار خرید تجهیزات آزمایشگاهی (در قالب آزمایشگاه مرکزی) از ستاد شاعر اخذ شده است. در اواخر سال 1398 از سه میلیارد و صد و هشتاد و هفت میلیون تومان اعتبار اخذ شده،

خریداری سه تجهیز آزمایشگاهی آنالیز حرارتی STA PT 1000 (محصول کمپانی Linseis آلمان)، دستگاه FTIR Spectrum Two (محصول کمپانی Perkin Elmer آمریکا) و تجهیزات مرکز محاسبات سریع (HPC) در دستور کار قرار گرفته است. عقد قرارداد خرید سه تجهیز آزمایشگاهی ذکر شده، انجام شده است. مطابق دستورالعمل های شاعا، تعرفه کارکرد تجهیزات آزمایشگاهی در قالب آزمایشگاه مرکزی بایستی مصوب و به اجرا گذاشته شود. لذا تمامی تجهیزات آزمایشگاهی دارای سطح فناوری بالا و متوسط موجود در آزمایشگاه مرکزی بر اساس تعرفه مصوب در شورای پژوهشی دانشگاه، ارائه خدمات می‌شود؛ البته با مساعدت shy­؛ های صورت گرفته توسط مسئولین دانشگاه، پنجاه تا هفتاد و پنج درصد سهم تعرفه کارکرد تجهیزات برای اعضای هیأت علمی و دانشجویان دانشگاه مراغه توسط دانشگاه مرکزی واریز می‌شود؛ بقیه بیست و پنج تا پنجاه درصد سهم متقاضی نیز بنا به درخواست عضو هیأت علمی دانشگاه، از محل اعتبار پژوهشی (گرنه) به حساب آزمایشگاه مرکزی واریز می‌شود؛ در حال حاضر عمده خدمات آزمایشگاه مرکزی، دستگاه محور می‌شود؛ باشد و برنامه آزمایشگاه در سال جاری شروع ارائه خدمات آزمون محور می‌شود؛ باشد. با توجه به اینکه ارائه خدمات آزمون محور نیازمند خریداری مواد شیمیایی و برخی اقلام مصرفی می‌شود؛ باشد، لذا بر اساس نظرات اخذ شده از اعضای هیأت علمی و دانشجویان تحصیلات تکمیلی، اقدامات لازم در خصوص اجرای خدمات آزمون محور انجام خواهد شد. برگزاری کارگاه shy­؛ های آموزشی تئوری و عملی در آزمایشگاه مرکزی با مشارکت اعضای هیأت علمی متقاضی برگزاری و نیز کارشناسان آزمایشگاه مرکزی در راستای سیاست تنوع بخشیدن به درآمدهای آزمایشگاه مرکزی نیز جزء برنامه shy­؛ های مهم این مدیریت می‌شود؛ باشد. در لینک مربوط به آزمایشگاه مرکزی که در صفحه اصلی وب سایت دانشگاه قرار گرفته است، اطلاعات، اخبار و فرم shy­؛ ها و دستورالعمل shy­؛ های مربوطه قابل دسترسی می‌شود؛ باشد. یکی از بخش shy­؛ های مربوطه در سایت آزمایشگاه مرکزی، تحت عنوان «بانک مواد مرجع و استاندارد آزمایشگاهی» می‌شود؛ باشد که در قالب آن مواد شیمیایی و اقلام مصرفی مورد نیاز متقاضیان، توسط آزمایشگاه مرکزی خریداری شده و در مقادیر کم مورد نیاز متقاضی در اختیار وی قرار داده می‌شود؛ باشد. هزینه خرید اقلام موجود نیز در صورت تمایل اعضای هیأت علمی از محل گرنه آنها قابل پرداخت خواهد بود. در شرایط فعلی که نوسانات قیمت اقلام آزمایشگاهی بسیار زیاد می‌شود؛ باشد، این طرح می‌شود؛ تواند کمک خوبی به پژوهشگران دانشگاه باشد. لیست اقلام خریداری شده نیز بر اساس تقاضای اعضای هیأت علمی و دانشجویان تحصیلات تکمیلی دانشگاه اولویت shy­؛ بندی می‌شود؛ باشد.

در سال جاری، بر اساس دستور جناب آقای دکتر لطف shy­؛ الهی یقین ریاست محترم دانشگاه، آزمایشگاه مرکزی دانشگاه در دو پروژه تولیدی مشارکت و سرمایه shy­؛ گذاری نموده است. راه shy­؛ اندازی کارگاه تولید اتانول (با استفاده از دانش فنی جناب آقای دکتر فرهاد درویشی) و کارگاه تولید ضد عفونی shy­؛ کننده shy­؛ های سطوح و دست (با استفاده از دانش فنی جناب آقای دکتر غلامرضا مهدوی shy­؛ نیا) دو مورد از پروژه shy­؛ های تولیدی است که با استفاده از تجهیزات و امکانات آزمایشگاه مرکزی دانشگاه، به مرحله تولید رسیده shy­؛ اند. محصولات تولیدی در حال اخذ مجوزهای قانونی برای تولید انبوه هستند. امید است در آینده shy­؛ ای نزدیک، با نام تجاری دانشگاه مراغه، محصولات تولید شده در سطح کشور عرضه شوند. از نظر اقتصادی، محصولات تولید شده در پروژه shy­؛ های مذکور، کاملاً دارای توجیه اقتصادی هستند (بویژه در شرایط شیوع ویروس کرونا در کشور).

راه shy­؛ اندازی فصل نامه تخصصی تحت عنوان «رویکردهای نوین در آزمایشگاه shy­؛ های علمی ایران» که به پیشنهاد مدیریت آزمایشگاه shy­؛ ها و کارگاه shy­؛ های دانشگاه مراغه و با همکاری ستاد شاعا وزارت عتف منتشر می‌شود؛ شد (تا پایان سال 1398)، یکی دیگر از فعالیت shy­؛ های این مدیریت بوده است. از سال 1399 و با تغییر مقررات کمیسیون نشریات وزارت عتف، صاحب امتیازی این نشریه به دانشگاه مراغه واگذار شده و جناب آقای دکتر لطف shy­؛ الهی یقین سردبیر آن، مدیر آزمایشگاه shy­؛ ها به عنوان مدیر مسئول و تعدادی از همکاران هیأت علمی به عنوان عضو هیأت تحریریه انتخاب شده shy­؛ اند. مراحل قانونی جهت اخذ مجوز علمی از کمیسیون نشریات وزارت عتف در حال انجام است و امید می‌شود؛ رود تا پایان سال جاری، مجوز اخذ گردد.

تأسیس انجمن علمی تحت عنوان «انجمن تحقیقات آزمایشگاهی ایران» به پیشنهاد مدیریت امور آزمایشگاه shy­؛ های دانشگاه مراغه و حمایت ستاد شاعا از راه shy­؛ اندازی آن در کشور، اقدام مهم دیگر این مدیریت بوده است. مراحل ثبت قانونی این انجمن طی سال گذشته انجام شده و فعالیت shy­؛ های قابل توجهی نیز طی این مدت کوتاه در قالب این انجمن انجام شده است. علاقمندان می‌شود؛ توانند با مراجعه به وب سایت انجمن، از برنامه shy­؛ های آن اطلاع حاصل نمایند. دفتر مرکزی این انجمن در دانشگاه مراغه مستقر می‌شود؛ باشد و جناب آقای دکتر لطف shy­؛ الهی یقین به عنوان یکی از اعضای هیأت مدیره و مدیر آزمایشگاه shy­؛ های دانشگاه به عنوان رئیس انجمن فعالیت دارند. این انجمن به عنوان تنها انجمن علمی رسمی در کشور در حوزه آزمایشگاه shy­؛ های علمی و تحقیقاتی بوده و در حال حاضر به عنوان مشاور علمی ستاد شاعا فعالیت دارد.

یکی از اهداف مهم این مدیریت، ارتقای دانش فنی نیروی انسانی شاغل در حوزه آزمایشگاهی در دانشگاه است. توجه به کارشناسان آزمایشگاه shy­؛ ها به عنوان مهم shy­؛ ترین مؤلفه shy­؛ های فعالیت shy­؛ های آزمایشگاهی و تحقیقاتی، در سطح قابل قبولی نبوده است. امیدواریم این مدیریت که وظیفه ساماندهی وضعیت آزمایشگاه shy­؛ ها را بر عهده دارد، بتواند در تبیین جایگاه مهم و ارزشمند کارشناسان آزمایشگاه shy­؛ ها، اقدامات مؤثری انجام دهد. برنامه shy­؛ ریزی جهت برگزاری کارگاه shy­؛ های عملی مؤثر در حوزه آزمایشگاهی برای کارشناسان آزمایشگاه shy­؛ ها با استفاده از اساتید خبره و شناخته شده، توجه به وضعیت سختی کار کارشناسان آزمایشگاه shy­؛ ها و ... جزء مسائلی است که مورد پیگیری جدی از طریق انجمن تحقیقات آزمایشگاهی و نیز ستاد شاعا می‌شود؛ باشد. از این فرصت استفاده نموده و از تمامی کارشناسان آزمایشگاه shy­؛ ها و کارگاه shy­؛ های دانشگاه، تشکر و تقدیر ویژه به عمل می‌شود؛ آورم.

در پایان به معرفی کارشناسان مدیریت امور آزمایشگاه shy­؛ ها و کارگاه shy­؛ های دانشگاه می‌شود؛ پردازم تا اعضای هیأت علمی و دانشجویان با حیطة کاری آنها آشنا شوند: الیاس سلطانی &ndash؛ کارشناس فنی آزمایشگاه مرکزی (مسئول آزمایشگاه مرکزی تخصصی کروماتوگرافی) و کارشناس شبکه آزمایشگاهی فناوری shy­؛ های راهبردی معاونت علمی و فناوری

شیوا محمدی &ndash؛ کارشناس فنی آزمایشگاه مرکزی و کارشناس شبکه آزمایشگاه shy­؛ های علمی ایران (شاعا)

سحر رادان &ndash؛ کارشناس دفتر مدیریت امور آزمایشگاه shy­؛ ها و کارگاه shy­؛ ها، کارشناس خریده‌ها و تعمیرات آزمایشگاه shy­؛ ها، مدیر اجرایی نشریه رویکردهای نوین در آزمایشگاه shy­؛ های علمی ایران و کارشناس انجمن تحقیقات آزمایشگاهی ایران

روابط عمومی دانشگاه مراغه به نمایندگی از خانواده بزرگ دانشگاه از زحمات و تلاش های بی شائبه جناب آقای دکتر آقایی مدیر محترم آزمایشگاه های مرکز شاعا نهایت تقدیر و سپاس را دارد.